

az itt dolgozók és az idelátogatók is jól érzék magukat és azt szeretnénk, hogy a mostani javításokkal, cserékkel és felújításokkal a jövőben a gondos karbantartásra fordítsuk csak a bevételeinket, és ne az ennek elmulasztása esetében törvényszerűen bekövetkező nagyjavításokra. Irodaházban vagyunk hát, ez mégsem egy semmitmondó, jellegtelen épület... S végre mindenkinek lett elég tere, az összes tagszervezetünknek jutott saját iroda, minden szinten van tárgyaló, s olyan terek, ahol az érkezők le tudnak ülni meginni egy kávé, elbeszélgetni. Büszke vagyok arra, hogy vannak étel- és italautomatáink, ezzel megoldottuk a fasorban már az utolsó éveken jelentkezett büfé-hiányt.”

Hozzáteszi azt is, hogy a fasori palota eladásából befolyó összegből nemcsak az óbudai házát vásárolták meg, hanem arra is jutott pénz, hogy úgy felújítsák, hogy a következő években ne okozzon többletkiadást. Így az épület üzemeltetése is nagyon gazdaságos lesz, hiszen a legmodernebb technológiát használják. Sőt, még egy másik irodaház is a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének a tulajdonába került.

„Az óbudai épület vásárlásakor akadt némi bizonytalanság, én pedig nem szerettem volna, ha egyszer csak azzal szembesülünk, hogy nincs hová költöznünk. Ezért elkezdtem keresgélni, s a VII. kerületben is találtam egy nagy, több mint kétezer négyzetméteres

irodaházat, ahol a tulajdonos azonnali visszabérlést garantált öt esztendőre. Így ezt is megvettük, és most bérbe veszik tőlünk. Legelőbb ezzel a belső adósságainkat is konszolidálni tudtuk. A legfontosabb, hogy most kiegyensúlyozottá válhat a szakszervezeti szövetség gazdálkodása, s a szolgáltatásaink színvonala nem romlik, hanem javul.

A Rátkai Klub nem jött velünk, a TIT budai épületében találtak otthont. Gondoskodtunk róluk is, a költözködés minden terhét átvállaltuk, s egy esztendőn keresztül a bérleti díjukat is mi álljuk, a szükséges eszközöket a Klub számára ingyenes használatba adtuk.

Nekünk most az a feladatum, hogy belakjuk a Vörösvári úti házat, s visszazökkenjük a korábbi kerékvágásba. Jelenleg „építésvezetőként és gondnokként” is működöm, még néhány munkálatot be kell fejezni, hogy minden megfelelően működjön. Ebben a munkában néhány kollégám, a portások, a fizikai munkások, adminisztrátorok, rendszergazdák és mások kiemelkedő munkát végeztek, nagyon sokat segítettek, nélkülük nagyon nehéz lett volna az egészet lebonyolítani. Akkor leszek nyugodt, ha mindennel elkészülünk. Azt látom, hogy a kollégáim közül mindenki megtalálta itt a helyét, s talán élvezi is ezt az óbudai otthont.”

Az átköltözés sem volt könnyű feladat, hiszen hetven évnyi múltat kellett rendbe tenniük a fasorban. Közel harminc konté-

nerben, megszámlálhatatlan mennyiségű zsákban szállították el a lomokat. De még most, az új épületben is folyik a szelektálás...

Egy szerény ünnepségen, több, mint százan búcsúztak a palotától, az elnök összeállított erre az alkalomra a szakszervezet történetéből egy érdekes fotós válogatást, hiszen az összeállításban szereplők valamikor, vagy még napjainkban is rendszeresen megjelentek szakszervezeti tisztségviselőként, vagy művészként a fasori épületben.

„Már gyerekként abba a villába jártam, kísértém az édesapámat, s magam pedig 1982-ben lettem a szakszervezet munkatársa, így igazán hozzám nőtt az a helyszín, de azt kell mondom, ezt az új épületet is szinte azonnal megszerettem, így nincsenek rossz érzéseim, éppen ellenkezőleg. A változás szükséges az életben, s ez mindenképpen pozitív változás. Szép az óbudai hely, remek az infrastruktúra, a közlekedés, s ami számomra nagyon lényeges, hogy barátságos, emberléptékű, nem egy üvegpalota. Olyan helyszín, ahová belépve a művészek talán nem érzik úgy, hogy idegen közegbe csöppentek.”

A beszélgetés végére ismét egy csoport munkás érkezik, ők a polcelhelyezésről szeretnék egyeztetni. No meg a házra kerülő táblákról, hiszen márciusra már cégek hirdetik a Vörösvári út 101-es épületen, hogy itt a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége lakik... R. Zs.

A Rádiózenekart helyzetbe kell hozni

Két jelentős magyar zenei intézmény, a Magyar Állami Operaház és a Rádiózenekar történetének megkerülhetetlen alakja Kovács János karmester. Kis és közepes díjak és a legnagyobb elismerések (Kossuth-díj, Prima Primissima-díj) kísérik pályáját. Szívesen látott vendég nemcsak a hazai zenekaroknál és Európában, 1992 óta a Tokiói Filharmonikusok állandó vendégkarmestere, 1998 óta első vendégkarmestere.

! Nem állíthatom, hogy az élete nyitott könyv lenne. Elég régen ismerjük egymást, de csak most tudtam meg egy közös ismerősünktől, hogy az édesapja középiskolai tanár volt. Persze ez csupán a zenei indítatás miatt érdekes és nem valami privátizálás.

– Édesapám magyart és latint tanított a Cukor utcai gimnáziumban, tehát abszolút humán beállítottságú volt – és igazi sznob zenerajongó. Dilettáns fokon csellózott is. Olyannyira elfogult szobnak nevezhetem – illő tisztelettel –, hogy számára a muzsika kvintesszenciáját Beethoven

utolsó vonósnégyesei és zongoraszonátái jelentették, meg Schubert mindenekfelett. Imádtá még Verdi Otellóját, Muszorgszkij Hovanscsináját, a tanítványainak kötelezővé tette e két opera látogatását, különben nem adott jelest magaviseletből. Ízlésének árnyoldalát is említenem kell: szinte vallásosan gyűlölte Lisztet és Csajkovszkijt, mindkét szerzőből hiányolta az előbbieket mélységét és bombasztikusnak találta a műveiket. Rossz előítélet ez, ami valószínűleg abból fakadt, hogy rossz előadásban ismerte meg a kompozíciókat. Emlekszem, Richter egyik utolsó budapesti koncertjén az első félidőben csak Csajkovszkijt játszott, és az nemhogy sok volt, elhallgattuk volna még órákon át.

! Mennyit élvezett az édesapja az ön tevékenységéből?

Kovács János karmester

– Sajnos keveset, az első színházi feladatomat, A varázsfuvolát épphogy megélte 1976-ban. A szíve mélyén reszketett azért, hogy meggyökerezzek a muzsikás pályán, gyerekesen, oszlopok mögül figyelt, ahogy bemegyek előadásra. Édesanyám – essen szó róla is – született óvó néni volt, aki csak azt kívánta, hogy boldoguljak azon az úton, amelyre elszántam magam.

■ *Az fel sem vetődött, hogy másik hivatást válasszon?*

– Nem, hiszen édesapám humán beállítottsága átragadt rám. Pedig az általános iskolában matematikai tehetségnek tartott a tanárom. Kamaszként nem voltak igazán pontos elgondolásaim a jövőmről. Érdekes viszont, hogy bekerülve a konzervatóriumba, egyik napról a másikra kipattant belőlem az ötlet, álljunk össze mi, hangszeresek. Zenekart szerveztem az osztálytársaimból és megpróbáltam botcsinálta módon vezényelni őket. A konziban nem létezett karmesterképzés, én Ábrahám Mariann zongora növendéke voltam. Hiába szerette volna ő is, én is, nem lettem zongorista, mert hiányzott belőlem a virtuozitás és a tökéletes fizikai adottság. Kötelezően tanultunk zeneszerzést is, Széleányi Istvántól igyekeztem elsajátítani mindent az elméletből. Ám az úristen nem áldott meg semmi önálló gondolattal, belőlem egy normális zenei ötlet nem jött ki. Miközben szégyenkezve bevallom, hogy nincs semmiféle teremtő fantáziám, valamiféle empátia született velem, bele tudom élni magam annak a zseninek a világába, akinek az alkotását tolmácsolom.

■ *Milyenek voltak a zeneakadémiai évei?*

– Kettős életet éltem. Egyrészt második apám Kórodi András szárnyai alatt, aki azonnal kezdte a képzésünket, hogy nem tartja taníthatónak a mesterséget, de azért jól el fogjuk tölteni az öt évet... Azért fura módon terelgetett bennünket, és a későbbi pályám is az ő támogatásával alakult. Én eleinte az opera műfajt mélységesen megvettem, úgy gondoltam, hogy az intézményben csak a zene rombolására gyűlnek össze az emberek. Ő erőszakkal bevitt engem az Operaházba, mondván: tessék ott egy évet korrepetitorként lehúzni. Ha azután sem tetszik, újratárgyalható a kérdés. No, én ott ragadtam.

A főiskolai életem másik fele Simon Alberthez kötődik, akinek famulusa lehettem. Amit zenéről, zenei interpretációról tudni lehet, azt indirekt módon tőle lestem el.

■ *Kik voltak az osztálytársai?*

– Medveczky Ádámmal, Kovács Zoltánnal és a nemrég elhunyt Váradi Katival négyen nyertünk felvételt. Ötévente indítottak karmesterképzést, amit nagyon egészségesnek tartok. Én ma drasztikus módon megtizedelném a túlnépesedett szakmát, persze nem fizikai értelemben. A pályám elején gyakran vezényeltem a MÁV Szimfonikusokat, az együttést a karmesterképzés rezidens társulatának tartották akkoriban. A diplomakoncertemen kívül is sok kedves emlékem fűződik hozzájuk. Elég hamar kaptam meghívást az Állami Hangversenyzenekarhoz, valószínűleg azért engedett a közelükbe Ferencsik János, mert rendszeres látogatója voltam a próbáinak.

■ *Mi vagy ki marasztotta végül az operánál?*

– Szép lassan rájöttem, hogy a műfaj nem azonos az intézménnyel. Az operát a leggazdagabb műfajnak nevezik, hiszen annyi mindent ötvöz. De éppen a sok tényező miatt: kiváló énekesek, kiváló zenekar, kórus, remek rendező, nagyszerű műszak, csodás látvány és a többi – mindez nagyon ritkán jön össze. Az opera annyi sok pénzt igényel, amennyi nincs is, és ezt a sokat pedig nem hozza be. A megalkuvások miatti csalódottság okán az emberek egy részében kialakult valamiféle lesajnálás. Pedig tudva tudom, hogy szerényebb eszközökkel, de nagy tehetséggel életre lehet „csiklandozni” a közönség érdeklődését. Ez nem arisztokratára műfaj, története során olyan zseniális művek keletkeztek, amelyek a legszélesebb társadalmi rétegeket szólíthatnák meg hiteles előadásban.

■ *Azt mondja, hogy a kettős életet már tagadja.*

– Az opera ugyan egész embert kíván, de ahogy az úgynevezett szimfonikus zene nem létezik operavezénylés nélkül, úgy fordítva sem képzelhető el. Fontosnak tartom, hogy egy olyan zenekar, mint az Operaház muzsikusaiból alakult Filharmóniai Társaság, időről időre kiüljön a pódiumra és remekműveket szólaltasson meg. Rémlik, hogy egy híres hegedűművész azt mondta, aki nem ismeri Mozart operáit, az nem tudja eljátszani a hegedűversenyeit. Én ezt az egész életműre kiterjeszteném. Személyes „betegségem”, hogy a zenetörténet néhány jelentős korszakától el vagyok zárva, a napi munka mellett nem jutok hozzá, hogy például barokk muzsikával foglalkozzam. Visszatérve a korrepetitori tapasztalatokhoz, meg kellett tanulnom zongorázni a

darabokat, első évben az Otellót, meg Az álarcosbált, a Trubadúrt. Méghozzá azzal a technikai plusszal, hogy közben végszót tudjak adni az énekessel, kvázi vele énekeljek. A zongorázás azért is hasznos, mert ha az ember szobájában dolgozik az énekessel, közben nem hadonászik az orra előtt. Hallja, hogy magától mit énekelne, és bizony vannak énekes zsenik, akik képesek olyan megoldást kínálni egy-egy frázisra, amit jó követni.

■ *Az álarcosbál felújítása különleges szerepet játszik az életében.*

– Ferencsik a születésnapjára kapta az előadást, zongoráztam a próbáin, végig részt vettem a produkcióban. És ott ismertem meg későbbi feleségemet. A szerencse gyermekének mondhatom magam, részint, mert a sors összehozott engem ezzel a „rosszcsont”, ám utánozhatatlan színpadra született tüneményel, Sudlik Máriával. Egy csomó alapvető fontosságú dolgot tanultam meg tőle. Másrészt olyan operaházba kerültem be, amelynek még volt társulata, amit én azóta is meghatározó dolognak tartok. Nem érzelmi, hanem kizárólag szakmai okokból. Ezt kérem axiómának venni, mert a kifejtése igen hosszú lenne, de mögötte tapasztalatok és lényegi megfontolások állnak.

■ *Manapság elvárja a közönség, hogy az operaelőadás igazi színház legyen, a szereplő ne a pálcá végén lesse.*

– Ez is több tényezőtől függ, az egyik a jó akusztikájú színház. Az Ybl-palotában sajnos nem olyan jó az akusztika az 1984-es felújítás óta, hogy az énekesek csak a fülükre bízhatnák magukat. Remélem, hogy a következő rekonstrukció visszaadja az egykor kitűnő hangzást. Egyébként én az operaelőadásokat kamarajátéknak tekintem, Talán emlékszik a Ljubimov rendezte Don Giovanni produkcióra, Fischer Iván nagyszerű betanításában. A zenekar az Erkel Színház színpadán ült, a szereplők a muzikusok között bóklásztak és a dirigens szerepe a minimálisra redukálódott. A zenészek hallották, hol tartanak az énekesek és viszont, totális színház volt.

■ *Sosem kacérkodott a rendezéssel?*

– Nincs hozzá affinitásom. Két nagyszerű rendező munkássága határozta meg a pályám első szakaszát. Az egyik Mikó András volt, akit szokás szidni, akinek nyilván háborús élmények miatt voltak emberi korlátai, nem tudott igazán feloldódni. Ha száz énekesből tíznek az ő „uralma” alatt

nem sikerült a karrierje, kilencvennek egészen biztosan mintaszerűen fel volt építve. A másik Békés András volt. Gyakran felidézem Ferencsik bon mot-ját aki, ha a rendezésről kérdezték, mindig azt mondta: „Nem értek hozzá, az egy másik szakma, de rá tudok csodálkozni, ha valami jó.” Nos, én számtalanszor rácsodálkoztam Békés munkáira, az ő rendelkező próbáin szintén mérhetetlenül sokat tanultam. A Bayreuthban töltött időm hozadékanak is elsősorban a harmadik nyarat, Patrice Chéreau próbáinak végigkísérését tartom.

■ *Sosem ambicionálta, hogy „nagyfőnök” legyen?*

– Voltam „kiszfőnök” és kiderült, hogy a nagyfőnökségre alkalmatlan vagyok, kedves kollégáim megfogalmazása szerint túl jó szívem van. Egy igazi vezetőnek időnként nemet is kell tudni mondani, és ebben én valóban nem vagyok erős. A kérdés persze jogos. El tudok képzelni olyan zenei intézményt is, amelyben nincs szükség korbácsos emberre, mindenki a legjobban teszi a maga dolgát. Ilyen szituációban megfelelő lennék, és szívesen vállalnék is vezető pozíciót. Adódik egyéb negatív tapasztalatom, két évvel ezelőtt meghívtak a Rádiózenekarhoz, azért mert Vajda Gergely kollégám a nemzetközi elkötelezettségei miatt a szükségesnél kevesebbet jöhetett Budapestre. Megjegyzem, az ő kapcsolata tökéletes volt az együttessel. Akkor egy interjúban megkérdezték tőlem, hogy mi a koncepcióm a zenekarral kapcsolatban. Azt válaszoltam, hogy nincs koncepcióm, hiszen régóta ismerem és becslöm őket, tudom, hogy az ország egyik legkiválóbb zenei együttese, amelynek a rendszerváltás után egyre-másra szörnyű periódusokban volt része. Kétszer is olyan helyzetbe kerültek, hogy majdnem megszűntek. Koncepció helyett kijelenthetem, hogy ez egy olyan kimagasló muzikus társaság, amelyet egyszerűen „helyzetbe” kell hozni. Ez alatt értem a fizetést, a megélhetést, a megfelelő próba rendszert, megfelelő számú koncertfellépést. Azt látom, hogy minden kormányzat a nonprofit intézmények élére olyan vezetőt küld, akitől azt várja, hogy majd „rendet csinál” és gondoskodik a bevételről. A kultúra nem termel pénzt – közvetlenül. De közvetve hatalmas értékeket terem. Mégis a fenntartóknak az a fixa ideájuk, hogy át kell fazonírozni ezeket az intézményeket, hogy bevételt hozzanak, a bennük dolgozók örüljenek, hogy élnek, és rettegjenek.

■ *Megint új adminisztratív vezetőt kapott a Rádiózenekar, mi van most? A hírek szerint rövidesen elindul egy MTVA-s kulturális tévécsatorna, az vajon hogyan képzelhető el a zenei együttesek közreműködése nélkül?*

– Az együttessel semmi baj sincs, folyik a munka, egy rendkívül sikeres koncerten vagyunk túl. A muzikusok azonban még mindig nem érezhetnek szilárd talajt a lábuk alatt. A fenntartó, mint tudott, az MTVA. Az ő költségvetésük behatárolt, a rádió zenei együttesei tehát mindenkor kiszolgáltatottak az MTVA anyagi állapotának. Ezért ezek az együttesek ebben a felállásban tehát állandó feszültségben élnek. Érthetetlen, hogy a zenekar (és a kórusok) miért nem élvezzi a nemzeti minősítést, miért nem részesül az e jelzőhöz címzett állami támogatásban, nem úgy, mint például a vidéki nagyzenekarok. De ez a furcsa működési konstrukció az önkormányzati finansziális kiegészítést sem teszi lehetővé. Kollégáimmal, köztük Kocsis Zoltánnal egy levelet fogalmaztunk Balog miniszternek remélve, hogy kitalálható valamilyen épkezláb megoldás.

■ *A 2015-16-os évadra nem kötöttek önnel szerződést, ám elég sok koncertre kapott felkérést.*

– Úgy látták, hogy nincs rám szükség, mint vezető karmesterre. Most megint vezetőváltás történt az MTVA élén és az együttesek adminisztratív irányításában. Új felkérést kaptam a 2016–17-es évadra, amit nemrég írtam alá. Szomorúan mondom, hogy nincs jó hangulat, hiszen nem látunk a jövőbe, kevésbé vagyunk informáltak. Azt tudjuk, hogy addig nem lehetünk képesek felszabadultan dolgozni, amíg szempont az, hogy kevés koncert legyen, mert az kevesebb költséggel jár. Amíg nem készíthető időben pontos, egész évadra kimunkált műsorterv, amíg a hangszerpark tovább romlik és nem fejleszthető. Egy zenekar lételeme a hangversenyezés, ennek biztosítása minimális feltétel, a műsorterv pedig azért szükséges, hogy a közönség időben tájékoztatható legyen – ezek mind evidenciák. Ehhez jöhet még a neves vendégművészek felkérése, ezt a zenekart valaha csupa világnagyság, például Charles Münch dirigálta, a fiatal Abbado velük debütált Budapesten. Megyünk „koldulni” ahova lehet, egészen addig, amíg a fenntartó fel nem ismeri, olyan nemzeti értéket képvisel a három együttes, amit nem lehet eltékozolni.

(Albert Mária)